

Krzyżyk żałobny

Ten niewielki krzyżyk jest przykładem popularnej biżuterii patriotycznej, produkowanej masowo po krwawo stłumionych demonstracjach, jakie wydarzyły się w Warszawie w 1861 roku.

25 lutego, w 30. rocznicę bitwy pod Grochowem, na Rynku Starego Miasta w Warszawie zgromadziła się procesja z godłami narodowymi, która została szybko rozpedzona przez żandarmerię rosyjską. Dwa dni później, w odpowiedzi na liczne aresztowania uczestników procesji, na Krakowskim Przedmieściu odbył się kolejny protest, tym razem zorganizowany przez studentów warszawskich uczelni. Żądano nie tylko uwolnienia zatrzymanych, ale też przeprowadzenia reform społecznych oraz zagwarantowania praw obywatelskich. Do protestujących wojsko rosyjskie otworzyło ogień. Od kul żołnierzy zginęło pięciu uczestników protestu. Pogrzeb „Pięciu Poległych” przekształcił się w kolejną manifestację.. 8 kwietnia na Placu Zamkowym zginęło ok. 100 bezbronných demonstrantów. Mieszkańcy Warszawy kultywowali pamięć o ofiarach nosząc czarną, żałobną garderobę i czarną biżuterię, zdobioną symbolami, odnoszącymi się cierpienia narodu, jego zawierzenia Bogu i woli wytrwania. Były to między innymi korony cierniowe, palmy lub kajdany. Daty masakr warszawskich i pięć krzyży symbolizujących „Pięciu Poległych” były umieszczane na żałobnych obrączkach i krzyżykach noszonych na piersi. Innym popularnym motywem była triada: Wiara – Nadzieja – Miłość, symbolizowana przez Krzyż – Kotwicę – Serce. Sformułowana po raz pierwszy przez św. Pawła, rozwinięta przez Tomasza z Akwinu przypominała o trzech „cnotach teologicznych” obowiązujących każdego chrześcijanina.